

IRAKURLE BATEKIN GATZ-OZPINDUZKO ALKARRIZKETAN

JUAN SAN MARTIN

—Hi, Juanito; lehengunekua, zoragarria.

—Zer lehenguneko?

—Euskerazko literaturan aurkitzen dan pikardiazkoarena. Ederra iduritu jatan. Hola bihar jok, seriotasunez gehiegi larritu barik. Ze, ez dagok bizimodua zertan mingostu, berez be nahikoa mingotsa danez. Baiña urrengo batian neuk be kontatuko deudaz hiri Petra ta Mariarenak.

—Petra ta Maria?

—Bai. Ez dakik ala?

*Petra ta Maria
andra bi badira,
haren familia
ezta askoz hobia.
Eibarren gazteria
ondatzen doia.*

—Iñoiz entzun izan juat, holako zerbait.

—Bai? Holako zerbait bakarrik? Ba, urrenguan kantatuko deudaz. Eibarren be pikardiazkoak badirala demostratzeko.

—Orduan, “Maitasunetik lizuntasunera” zeritzan artikulua gustatu jan?

—Bai horixe : Izan be, euskeraz, bertsolariak aparte, hainbeste sotanadun ibili dok ezkribitzen eze, nork pentsatuko jua ba holarik bilatuko zanik? Literaturak, ezti az gainera, holako gatz eta ozpin saltsa barik, jai jaukak!

—Hi, baina, jakik Etxepare bera be abadia zala.

—Bai, baña jatorra.

—...?

—Bai, jatorra; musian musua emongo leukiana, eta ez beti dotrinia nundik sartuko dabillena. Eta, hik ondo dakik euskeraz dotrina gehiegi ezkribitu dala, bestelakoaren ondoan.

—Bueno, bueno! Baina bestelakorik be bajaukagu.

—Baiña xinplekeria gehiegi.

—...?

—Hara; neuk esango deuat, euskal literaturarekin badakik zer gertatu dan?

—Zer?

—Ondo bizitzen ikasteko liburuak ezkribidu biharrian, sotana dun jente horrek, “Ondo hiltzen ikasteko liburuak”k pillaka. Nor zuan aintziñako zuberotarra, “Ontsa hiltzeko bidia” ezkribidu ebana?

—Tartas.

—Tartas? Ederra postria! Nekez bizi ondorean, ondo hiltzen ikasteko bidia. Baina, nik badakik zer esaten dodan?

—Zer?

—Ontza hiltzeko bidia, Eibarko eskopetia. Ze, bizitza petral honetako ontsa eta basoko ontza, daroiagun bizimodua daroiagula, bardin txamarrak diralako.

—Hori dok filosofia.

—Ez, zera... hiria dok oillo-sopia.

—Hik esaten dituk esatekoak. Tira, tira!

—Zer tira ta zer bultza. Gehiago be esango najukek.

—Oindiñoak be gehiago?

—Bai. Hara, Euskal literaturarekin pasatu dana badakik zer dan? Aberastu biharrez, aberasteko nobelak bihar zirala, eta gaizki konprenditu; eta nobelak ezkribitu biharrian, nobenak ezkribitu zirala.

—Ixo, ixo! Gehitxo dok hori. Dana dala, nobenak, demonio-keriekin amaitzen lagunduko juen.

—Horixe falta genduan bakarrik! Oin hi be hasiari demoniñoekin sinisten duala esanez.

—Dana dala, hi bertsolari zalia haizenez eta Txirritarekin bat etorri; gogoratu adi berakin.

—Txirrita: ha bai aparta, zabalez eta zentzunez, gizon paxarazkoa.

—Harena dok ba:

*Albaiteruen salan
demoniño hartan
demoniñozko eztropozu bat
egin nuen bertan,
demoniñuak hemen,
demoniñuak han,
demoniñuak non nahi
gorputzaren bueltan,
demoniñuak sasoi zeukaten
demoniñuetan.*

Eta ez deritxok albaiteruan sala, bere milla demoniñoekeriekin, Euskal-Herri guztira zabaldua dala?

—Iño!; ointxe esan deustak esatekoa. Banajoiak hire ondotik, holako mozororen batekin kutsatu baino lehen.